

Retssikkerhed og Digitaliseringsstrategien 2016-2020

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Foreningen for Kommunal- og Forvaltningsret, Kbh, 8. sept. 2016
Oplæg v direktør Jonas Bering Liisberg

ET STÆRKERE OG MERE TRYGT DIGITALT SAMFUND

Den fællesoffentlige
digitaliseringsstrategi
2016-2020

Regeringen /
KL /
Danske Regioner /

Oversigt

1. Hvorfor har Folketingets Ombudsmand fokus på IT-systemer?
2. Hvad interesserer ombudsmanden sig for mere specifikt?
3. Hvad er ombudsmandens vigtigste budskaber fra praksis?
4. Er retssikkerhed kun et politisk valg? Er løsningen primært ”digitaliseringsparat lovgivning”?
5. Lidt om Den fællesoffentlige digitaliserings-strategi 2016-2020

Hvorfor interesserer Ombudsmanden sig for digitalisering?

- En række konkrete sager gennem 20 år. Store og små. Fra børnesygdomme i det små til kollaps af stjernekrigsprojekter
- Systemisk blind vinkel i forhold til jura i design og gennemførelse af offentlige IT-systemer. Ikke lovgivningsparat IT
- Problem for borgere i klemme. Og for fællesskabet. Dyrt at fikse. Og koster tillid
- Praksisnotat ajourføres løbende:

http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/juridisk_hjaelp_til_it-systemer/

Største eksempel:
EFI (FOB 2014-24)

Mange klager over Skats inddrivelse af gæld

Skatteminister bekræfter: Skats it-system lukkes ned

Skat må måske opgive at inddrive 55 milliarder

Ombudsmandens generelle bekymringshenvendelse

FOB 2014-34, udtalelse af 8. december 2014

➤ Nye vejledninger fra Digitaliseringsstyrelsen og Justitsministeriet

The screenshot shows the website for Digitaliseringsstyrelsen (The Danish Agency for Digitalisation). The header includes the agency's name and a search bar. Below the header is a navigation menu with links to 'Styring', 'Digitaliseringsstrategi', 'Digital velfærd', 'Arkitektur og standarder', 'Mødet med borgeren', and 'Løsninger og infrastruktur'. A red banner below the navigation contains links to 'Ny digitaliseringsstrategi 2016-2020', 'Om digitaliseringsstrategien 2011-2015', 'Initiativer for digitaliseringsstrategien 2011-2015', 'Status for digitaliseringsstrategien 2011-2015', 'Opfølgning på digital kommunikation', and 'Implementeringsoversigt'. The main content area features a breadcrumb trail: 'Forside / Digitaliseringsstrategi / Initiativer for digitaliseringsstrategien 2011-2015 / Digitaliseringsklar lovgivning / Vejledning om digitaliseringsklar lovgivning'. The article title is 'Vejledning om digitaliseringsklar lovgivning'. The sub-headline reads 'Efter lang tids arbejde er vejledning om digitaliseringsklar lovgivning nu offentliggjort'. The article text states that the Digitaliseringsstyrelsen has collaborated with the Ministry of Justice, the Ministry of Business and Growth, and the Ministry of Employment to develop guidance on how to integrate digitalization into the legislative process. A 'Kontakt' sidebar on the right provides contact information for Katrine Neregaard Rasmussen, including her email address knera@digst.dk. A left sidebar contains several related links such as 'Effektiv digital kommunikation med borgerne' and 'Lettere vej til vækst for virksomhederne'.

DIGITALISERINGSSTYRELSEN

Søg

Styring | Digitaliseringsstrategi | Digital velfærd | Arkitektur og standarder | Mødet med borgeren | Løsninger og infrastruktur

Ny digitaliseringsstrategi 2016-2020
Om digitaliseringsstrategien 2011-2015
› Initiativer for digitaliseringsstrategien 2011-2015

Status for digitaliseringsstrategien 2011-2015
Opfølgning på digital kommunikation
Implementeringsoversigt

Forside / Digitaliseringsstrategi / Initiativer for digitaliseringsstrategien 2011-2015 / Digitaliseringsklar lovgivning / Vejledning om digitaliseringsklar lovgivning

Effektiv digital kommunikation med borgerne

Lettere vej til vækst for virksomhederne

Folkeskolen skal udfordre den digitale generation

Effektivt digitalt samarbejde med patienterne

Fart på brugen af teknologi i den sociale indsats

En digital effektiv og forenklet beskæftigelsesindsats

Digitale universiteter

Effektiv miljøforvaltning på et fælles grundlag

Vejledning om digitaliseringsklar lovgivning

Efter lang tids arbejde er vejledning om digitaliseringsklar lovgivning nu offentliggjort

Digitaliseringsstyrelsen har i samarbejde med Justitsministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet (Erhvervsstyrelsen), Beskæftigelsesministeriet (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering), SKAT og KL udarbejdet en vejledning til, hvordan man i højere grad kan indtænke digitalisering i det lovforberedende arbejde.

Arbejdet udspringer af den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi 2011-2015, hvoraf det fremgår, at digitalisering skal indtænkes mere systematisk i lovgivningsprocessen.

Vejledningen indeholder hvilke overvejelser om digitalisering, man kan gøre sig, når man sidder i det lovforberedende arbejde. Det er relevant på mange områder, hvor der hidtil ikke - eller kun i begrænset omfang - har været tænkt på digital kommunikation, digitale arbejdsgange m.v.

Det er hensigten, at vejledningen vil blive opdateret med indføjeelse af et kommende notat fra Justitsministeriet vedrørende spørgsmål af forvaltningsretlig karakter, som man særlig skal være opmærksom på i forbindelse med digitaliseringsprojekter.

Kontakt

For spørgsmål til vejledning om digitaliseringsklar lovgivning, kontakt:

Katrine Neregaard Rasmussen
Digitaliseringsstyrelsen
knera@digst.dk

Hvad er hovedbudskaberne fra ombudsmanden?

- Forvaltningsretten er teknologineutral: Borgerens retssikkerhed skal være lige så god i en digitaliseret forvaltning som i en papirbaseret.
- Obligatorisk anvendelse af IT kræver klar hjemmel.
- Det er myndighedernes ansvar at sikre sig imod IT-systemfejl.
- Systemer skal forvaltningsretligt gennemtænkes, inden de sættes i drift.

EFI-udtalelsens centrale citater

*"En forsvarlig tilrettelæggelse forudsætter [...] efter min opfattelse bl.a., at man fra starten skaber sig et **overblik over de sagstyper og processer**, som det nye IT-system skal omfatte, at man gør sig klart, hvilke **formelle og materielle regler** der gælder for behandlingen af de pågældende sager, og at man er meget omhyggelig med at tage stilling til, hvorledes det nye IT-system konkret skal **udformes for at kunne overholde disse regler ...***

*I den forbindelse vil det i reglen være helt nødvendigt, at **den relevante juridiske ekspertise er til rådighed i alle væsentlige faser** af forløbet, f.eks. ved udarbejdelse af kravspecifikation og design og ved gennemførelse af tests mv. Det er således **myndighedernes eget ansvar**, at de IT-systemer, som de køber, opfylder de forvaltningsretlige krav."*

Hvad interesserer Ombudsmanden sig specifikt for?

➤ **Retssikkerhed:**

- Lovmæssig forvaltning (myndighedsudøvelse)
- God forvaltningsskik.
- Et borger- og rettighedsperspektiv.

➤ **IT problemfelter vedr. retssikkerhed:**

- Databeskyttelse og datasikkerhed
- Tilgængelighed og ligebehandling
- Almindelig forvaltningsret (repræsentation, begrundelse, vejledning, aktindsigt, partshøring, sagsoplysning, dokumentation)
- Materielle lovgrundlag. Hjemmelskrav. Pligt til konkret/individuel vurdering. Forbud mod skøn under regel.

Handler det ikke om at gøre lovgivningen digitaliseringsparat?

- Politiske valg forbundet med digitalisering og retssikkerhed. Niveau for retssikkerhed ikke hævet over diskussion og forandring. I sidste ende Folketinget og regeringens domæne som lovgivningsmagt.
- Men grund til åbenhed, refleksion og diskussion af politiske valg.
- Temaer: Ad hoc undtagelser ved lov fra tværgående forvaltnings- og retssikkerhedsstandarder (fx FVL). Reduktion af skønnet (objektiveret myndighedsudøvelse). Færre, lettere prøvelsesinstanser.
- Procedureforskrifter og regelkompleksitet har ofte en begrundelse eller forklaring, som også gælder i den digitale virkelighed. Fx partshøring og forældelseslov.
- Stadig økonomiske og borgervenlige frugter at høste ved digitalisering uden at gå på kompromis med retssikkerhed. Og retssikkerhedsmæssige frugter ved digitalisering (fx hurtigere sagsbehandling, fejlreduktion, åbenhed)
- Og så er der de få men vigtige retlige/internationale grænser for lovgivers valg: Grundloven, EMRK, EU-regler (incl. Charter og databeskyttelsesforordn)

Et par observationer om Dig.strategien 2016-20

- Imponerende projekt, potentiale og ambition. Bredt scope. Mange hensyn og formål. Stort og småt.
- Også med retssikkerhedsjuristens briller flere gode elementer:
  - Ny fællesoffentlig digital fuldmagtsordning (partsrepræsentation).
  - Underretning af begge forældre vedr. børn.
  - Fokus på handicaptilgængelighed.
  - Fokus på databeskyttelse og -sikkerhed.
- Nyt initiativ på den juridiske front: Lovudvalg og juridisk styrkelse af Digitaliseringsstyrelsen.
- Strategiens indgangsvinkel først og fremmest IT-parat lovgivning. Ikke lovgivningsparat IT. Lovgivning beskrives som barrierer og udfordringer for digitalisering.
- Ordet ”retssikkerhed” ikke nævnt ét sted over de 60 sider...

